

Podrobný seznam map a ilustrací svazku č. 6 - Slaný

Titulní strana přebalu:

Obr. č. 1: Znak královského města Slaného. Grafické zpracování P. Tomas.

Jako u řady jiných středověkých měst, také znak města Slaného vychází z obrazu na nejstarších pečetech (viz obr. č. 3). Motiv českého lva, vyjadřující přímý vztah ke králi, byl již před polovinou 14. století obohacen o figuru chlapce (hoch, panoše), která v 15. století z pečeti i městského erbu dočasně mizí. Jak se chlapec, přidružený helm s klenotem, stal součástí pečeti pole i slánského znaku, není objasněno (pověst o chlapci Valentinovi, která se váže k době Václava IV., je mladého původu).

Obr. č. 2: Willenberg, Jan (1571-1613): Pohled na město Slaný od severovýchodu, kresba tužkou kolem r. 1600. Reprodukováno dle faxsimile: Jana Willenberga pohledy na města, hrady a památné stavby království Českého k počátku 17. století. Edd. A. Podlaha - I. Zahradník. Praha 1901, obr. č. 18.

Aby zachytil panoráma města, roztaženého i s předměstskou zástavbou do značné šíře, využil umělec výhledu ze Slánské hory.

Textový trojlíst:

Obr. č. 3: Velké pečetidlo města Slaného. Bronz, průměr 63 mm, první polovina 14. století. Na zadní straně držadlo s otvorem. Opis: + Sigillum civitatis slanensis +. Státní okresní archiv Kladno, pracoviště Slaný, sign. Sb Pr S 1. Foto P. Vychodil.

Zlomek pečeti z tohoto pečetidla přivěšen na nejstarší dochované listině vydané městem Slaným 3. února 1348 (Archiv pražské metropolitní kapituly). Něky před tímto datem muselo být vyrobeno i pečetidlo. Kromě „větší“ pečeti užívalo předhusitské Slaný i menší pečetidlo, rovněž dochované.

Obr. č. 4: Znak města Slaného, dochovaný z plastické výzdoby zrušené Pražské brány. Asi 3. čtvrtina 15. století. Vlastivědné muzeum v Slaném (zasazeno ve zdi 1. patra). Foto P. Vychodil.

Obr. č. 5: Würbs, Karel (1807-1876): Pražská brána ve Slaném. 1855, olej na plátně, výška 580 mm, šířka 720 mm (zmenšeno). Vlastivědné muzeum v Slaném, inv. č. 0-89. Foto P. Vychodil.

Malba vznikla v době, kdy Pražská brána byla již zbořena (1841-1842), takže umělec zřejmě využil starších podkladů. Aby docílil většího kontrastu, neváhal skutečnost mírně „upravit“. Přesto má obraz velkou dokumentační hodnotu.

Obr. č. 6: Velvarská brána, heraldická výzdoba na severní straně věže. Přelom 15. a 16. století. Foto P. Vychodil.

V horní řadě uprostřed městský znak, vlevo (heraldicky vpravo) snad znak pánů z Věžníků, místo pro třetí znak je prázdné. Plně není dosud objasněna ani symbolika znaků z dolní řady, jistější jen řemeslnická znamení kačou a prýmkau (první zleva) a dále sladovníků, postřiháčů, hrnčičů a kolářů (poslední čtyři zprava).

Obr. č. 7: Merian, Matthaeus (1593-1650): Pohled na Slaný od severozápadu. Z díla Topographia Bohemiae, Moraviae et Silesiae, das ist Beschreibung und eigentliche Abbildung der vornehmsten und bekandtesten Städte und Plätze in dem Königreich Boheim und einverleibten Landern, Mähren und Schlesien. Frankfurt 1650, p. 76/77, mědirytina, výška 200 mm, šířka 315 mm (zmenšeno). Veduta ovlivněna starší předlohou J. Hoefnagela (viz obr. č. 9). Knihovna Historického ústavu Akademie věd ČR, sign. E 550/1. Foto P. Vychodil.

Obr. č. 8: Slaný od severu ze zlonické silnice. Z vandrovního listu tovaryše Václava Hory ze vsi Blahotic, vydaného podkovářským cechem ve Slaném 4. března 1829. Papír, mědirytina, výška 436 mm, šířka 525 mm (výřez, zmenšeno). Státní okresní archiv Kladno, pracoviště Slaný, Sběrka cechovních varií (bez sign.). Foto P. Vychodil.

Třebaže list nese datum vydání 4. března 1820, je správný rok 1829, jak o tom svědčí doprovodné kancelářské poznámky. Vyobrazení města je odvozeno ze soudobé kresby P. Franze (viz obr. 22), v pravém dolním rohu dokumentu se jako rytec uvádí J. Rudl (Prag 1828. J. Rudl fec.).

Mapový list č. 1:

Mapa č. 1: Slaný a okolí na Müllerově mapě Čech z r. 1720. Müller, Johann Christoph (1673-1721): Mappa geographica regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comitatu Glacensi et districtu Egerano adjuncti, Norimbergae 1720, 1:132 000 (foto 1:1), sekce VII, VIII (1 sekce šířka 328 mm, výška 277 mm, výřez). Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, Praha, sign. A-360. Reprodukováno dle originálu.

Mapa č. 2: Slaný a okolí na Kreibichově mapě Rakovnického kraje z r. 1821. Kreibich, Franz Jacob Heinrich (1759-1833): Charte vom Rakonitzer Kreise des Königreiches Böhmen, Prag 1821, 1:240 600 (zvětšeno na 1,4, šířka 455 mm, výška 360 mm, výřez). Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, Praha, sign. A-3157. Reprodukováno dle originálu.

Mapa č. 3: Slaný a okolí na speciální mapě rakousko-uherské monarchie z r. 1881. Spezialkarte von Österreich-Ungarn, 1881. Sekce Raudnitz und Jungfernteinitz, Zone 4 Col. X., Kladno und Schlan, Zone 5 Col. X., Wien 1881, 1:75 000 (foto 1:1, 1 sekce šířka 570 mm, výška 450 mm, výřez). Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, Praha, nesignováno. Reprodukováno dle originálu.

Mapový list č. 2:

Mapa č. 4: Slaný a okolí na tzv. Prvním vojenském mapování. 1764-1767, rukopisná mapa, kolorovaná, 1:28 800, sekce 89 (foto 1:1, šířka 630 mm, výška 420 mm, výřez). Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv Wien, sign. B IX a 92. Foto Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv, Wien.

Mapový list č. 3:

Mapa č. 5: Plán města Slaného zhotovený cestmistrem Karlem Jeřábkem v r. 1838. Nápis: Situationsplan der freien Schutzstadt Schlann aufgenommen in dem Maßstabe 1 Wiener Zoll = 12 Kltr von dem k. Straßenmeister Karl Gerzabek. 1838, kresba na papíře podlepeném plátnem, kolorovaná (při krajích poškozená), šířka 1850 mm, výška 1900 mm (zmenšeno). Vlastivědné muzeum v Slaném, č. inv. 3531. Foto P. Vychodil.

Mapový list č. 4:

Mapa č. 6: Císařský povinný otisk stabilního katastru města Slaný. 1840, litografie, kolorovaná, 1:2 880 (foto 1:1, 2 listy, 1 list šířka 658 mm, výška 526 mm, výřez). Ústřední archiv zeměměřičství a katastru Praha, sign. B 2/a/C 6996. Foto P. Vychodil.

Mapový list č. 5:

Mapa č. 7: Mapa panství Smečno a Slaný. Nedatováno (kolem r. 1840), papír, kolorovaná kresba (poškozená), bez měřítka, šířka 1030 mm, výška 1030 mm (zmenšeno, výřez). Státní oblastní archiv v Praze, fond Velkostatek Smečno, č. inv. 2631. Foto Státní oblastní archiv v Praze (M. Klimeš).

Mapa č. 8: Siluety vesnic Libovice, Tuřany a Byseň. Detail z předchozí mapy č. 7, zvětšený výřez. Státní oblastní archiv v Praze, fond Velkostatek Smečno, č. inv. 2631. Foto Státní oblastní archiv v Praze (M. Klimeš).

Mapový list č. 6:

Mapa č. 9: Královské město Slaný. Polohopisný a regulační plán. Slaný 1901, papír, kolorovaný plán, šířka 700 mm, výška 600 mm, bez měřítka (zmenšeno). Státní okresní archiv Kladno, pracoviště Slaný, fond Archiv města Slaného, sbírka plánů, bez č. inv. Foto P. Vychodil.

Mapový list č. 7:

Mapa č. 10: Slaný - město dobrých baterií Palaba. Orientační

plán. Nedatováno (30. léta 20. století), papír, kolorovaný plán, 1:2 880, šířka 1100 mm, výška 700 mm (zmenšeno). Státní okresní archiv Kladno, pracoviště Slaný, fond Archiv města Slaného, sbírka plánů, bez č. inv. Foto P. Vychodil.

Mapový list č. 8:

Mapa č. 11: Letecký snímek města Slaného z r. 1938. Zvětšeno. Vojenský topografický ústav Dobruška, Středisko leteckých snímků, sign. 4034. Foto Vojenský topografický ústav Dobruška, © GS AČR.

Mapový list č. 9:

Mapa č. 12: Základní plán vývojový okresu Slánského. Zhotovil: Technická kancelář pro plány měst, ing. I. Beneš. 1941, papír, kolorovaný plán, 1:75 000, šířka 630 mm, výška 440 mm (zmenšeno). Státní okresní archiv Kladno, pracoviště Slaný, fond Archiv města Slaného, sbírka plánů, bez č. inv. Foto P. Vychodil.

Mapový list č. 10:

Mapa č. 13: Slaný na plánu města z r. 1943. Schlan (Slaný), 3952, 1:10 000. Vydavatel a místo vydání neuvedeny (Herausgegeben am Lager: Landesvermessungsamt Böhmen u. Mähren-Prag, 1943), foto 1:1, šířka 610 mm, výška 460 mm, výřez. Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, Praha, sign. A-3256. Foto M. Vojíš.

Mapa č. 14: Slaný na plánu města z r. 1948. Orientační plány měst 1:10 000. Slaný, č. 4, Praha 1948 (foto 1:1, šířka 650 mm, výška 420 mm, výřez). Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, Praha, sign. B-5049. Foto M. Vojíš.

Mapový list č. 11:

Mapa č. 15: Svislý letecký pohled na Slaný, 1995 (zmenšeno). JAS AIR Letecké snímkování, Letiště Hosín.

Mapový list č. 12:

Mapa č. 16: Šikmý letecký pohled na historické centrum Slaného, 1995 (zmenšeno). JAS AIR Letecké snímkování, Letiště Hosín.

Mapový list č. 13:

Obr. č. 9: Pohled na Slaný od severozápadu. Podle původních náčrtků Jorise Hoefnagela (1542-1600) z 90. let 16. století zpracoval patrně jeho syn Jacob Hoefnagel (1575-1630) a otisk v ilustrované edici Civitates Orbis Terrarum, jejíž šestý svazek vyšel pod názvem Theatri praecipuarum totius mundi urbium liber VI, 1617, p. 26, výška 163 mm, šířka 460 mm (zmenšeno). Jednotlivý list (Loun a Slaného) ze sbírek Vlastivědného muzea v Slaném, oddělení map a plánů, inv. č. 207, kolorováno. Foto P. Vychodil.

Obr. č. 10: Pohled na hořící Slaný. Obraz sv. Floriána v děkanském kostele sv. Gotharda. Anonym, 1781, olej na plátně, výška 1695 mm, šířka 885 mm (zmenšeno, výřez). Děkanský úřad Slaný. Foto P. Vychodil.

Sv. Florián, ochránce proti požárům, tu zasahuje ve prospěch Slaného. Je to poslední známé vyobrazení Slaného před zničujícím ohněm z 2. srpna 1795.

Obr. č. 11: Franz, Prokop (+ 1853): Pohled na Slaný z Pražského předměstí. 1838, kolorovaná kresba (dnes ztracena), podle reprodukce v Ročence Městské spojitelný v Slaném, Slaný 1938, výška 175 mm, šířka 275 mm (zmenšeno). Vlastivědné muzeum v Slaném, přírůst. č. 41/81. Foto P. Vychodil.

Mapový list č. 14:

Obr. č. 12: Fischbach, Johannes (1797-1871): Pohled na Slaný z východu. Nedatováno (kolem poloviny 19. století), barevná litografie, Wien, in der Kunsthandlung des H. F. Müller am Kohlmart Nr. 1149, foto 1:1, výška 127 mm, šířka 185 mm. Soukromá sbírka Ing. Jiřího Popoviče. Foto P. Vychodil.

Obr. č. 13: Pohled na Slaný ze Slánské hory. Vyobrazení na střeleckém terčí. Nápis: Královská střelba dne 15. června 1873. A. Průgl purkmistr. Anonym, 1873, malba na dřevě, výška 580 mm, šířka 570 mm (zmenšeno). Vlastivědné muzeum v Slaném, č. inv. 536. Foto P. Vychodil.

Obr. č. 14: Stanovský dvůr. Vyobrazení na střeleckém terčí. Nápis: August Hemerka. Královská střelba 11. června 1868. Anonym, 1868, malba na dřevě, výška 590 mm, šířka 575 mm (zmenšeno). Vlastivědné muzeum v Slaném, č. inv. 570. Foto P. Vychodil.

Již v předbělohorském období patřil Stanovský dvůr za Pražskou bránou k výstavným předměstským obydlím slánských měšťanských rodů. Tato tradice se udržela i později. Na malbě z r. 1868 je Stanovský dvůr zobrazen jako úpravné sídlo Augusta Hemerky, později šlechtice ze Stanmíru (1842-1911), agilního účastníka slánského veřejného života.

Mapový list č. 15:

Obr. č. 15: Plastika Kristovy hlavy. Svorník v klenbě kněžiště chrámu sv. Gotharda, nejspíše přelom 15. a 16. století. Foto P. Vychodil.

Jeden z vynikajících dokladů českého pozdně gotického sochařství. Podle názoru odborníků se jeho datace pohybuje v rozmezí od poloviny 15. do prvního desetiletí 16. století.

Obr. č. 16: Děkanský chrám sv. Gotharda. Foto P. Vychodil.

Obr. č. 17: Velvarská brána z pohledu od Masarykova náměstí. Foto P. Vychodil.

Obr. č. 18: Budova bývalé piaristické koleje s kaplí Zasnoubení P. Marie na Masarykově náměstí. Foto P. Vychodil.

Obr. č. 19: Bubeníček, Jindřich (1856-1935): Vchod do kostela Nejsvětější Trojice. Akvarel, 1927, výška 560 mm, šířka 450 mm (zmenšeno). Vlastivědné muzeum v Slaném, inv. č. 0-94. Foto P. Vychodil.

Obr. č. 20: Bubeníček, Jindřich (1856-1935): Nedvědoický dům s radnicí. Akvarel, 1927, výška 565 mm, šířka 445 mm (zmenšeno). Vlastivědné muzeum v Slaném, inv. č. 0-103. Foto P. Vychodil.

Mapový list č. 16:

Mapa č. 17: Významné památky v historickém centru města Slaného. Autor a tiskový podklad J. Šmilauer ©, texty J. Zemlička. Foto M. Vojíš.

Mapový list č. 17:

Mapa č. 18: Pohled na historické centrum města Slaného. Kolorovaná kresba. Autor a tiskový podklad J. Šmilauer ©. Foto M. Vojíš.

Mapový list č. 18:

Mapa č. 19: Praveké a raně středověké nálezy na území města Slaného. Autor a zpracování V. Moucha.

Mapový list č. 19:

Mapa č. 20: Slánský kraj v zrcadle První a Druhé knihy provolací Desek dvorských 1380-1394, 1395-1410. Mapa 20a. Statky přiměřené k městu Slanému v době jeho založení. Autor J. Zemlička, tiskový podklad J. Drahokoupil.

Mapový list č. 20:

Mapa č. 21: Venkovské majetky města Slaného zkonfiskované v r. 1547. Autor J. Zemlička, tiskový podklad J. Drahokoupil.

Mapový list č. 21:

Mapa č. 22: Studenti piaristického gymnázia ve Slaném, 1808-1832.

Autor J. Krotilová, tiskový podklad J. Drahokoupil. Podle materiálů piaristického gymnázia v Slaném (Státní okresní archiv Kladno, pracoviště Slaný, fond Gymnázium Slaný) zpracovaných v publikaci Jubilejní památník na oslavu dvěstěpadesátiletého trvání c. k. gymnasia v Slaném. Uspořádal A. Krecar, Slaný 1908. Číslo za místními názvy značí počet studentů z jed-

notlivých lokalit. Nejsou zachycena místa, která nebylo možné jed-
noznačně určit.

Mapový list č. 22:

Mapa č. 23: Město Slaný jako správní centrum. Autor J. Zemlička, tiskový podklad J. Drahokoupil.

Mapový list č. 23:

Mapa č. 24: Vývoj zástavby města Slaného. Autor J. Krotilová, tiskový podklad J. Drahokoupil.

Mapový list č. 24:

Mapa č. 25: Slaný na mapě 1: 5000. Státní mapa – odvozená 1:5000. Kladno 5-1, 050651, 5-2, 050652, 6-1, 050661, 6-2, 050662. Praha, Český úřad zeměměřický a katastrální 1987, 4 listy (1 list šířka 600 mm, výška 400 mm, výřez, foto 1:1). Ústřední archiv zeměměřictví a katastru, sign. D 5/7. Foto M. Vojíš.

Vnitřní strana záložky

Obr. č. 21: Slánské okresní hejtmanství. Srp, Jan: Okresní hejtmanství slánské, Praha 1908, 1:100 000 (foto 1:1, šířka 570 mm, výška 480 mm, výřez). Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, Praha, sign. A-4269. Reprodukováno dle originálu.

Obr. č. 22: Franz, Prokop (+ 1853): Slaný od severu ze zlonické silnice. Nedatováno (kolem r. 1825), papír, kolorovaná kresba, výška 380 mm, šířka 510 mm. Dnes ztracena, podle reprodukce chované ve Vlastivědném muzeu v Slaném (zmenšeno). Foto P. Vychodil.

Zadní strana přebalu

Obr. č. 23: Vogt, Mauritius (1669-1730): Pohled na Slaný od severozápadu. Z díla Das jetztlebende Königreich Böhmen. In einer historisch und geographischen Beschreibung dargestellt wie solches sowohl an Städten, Clöster, Schössern, Herrschaften anjetzo zu sehen ist nebst einer kurzen Lebens-Beschreibung aller böhmischen Herzoge und Könige, Frankfurt und Leipzig 1712, p. 132, výška 133 mm, šířka 160 mm. Knihovna Historického ústavu Akademie věd ČR, sign. C 15161. Reprodukováno dle originálu.

Detailed List of Maps and Illustrations to the Volume No. 6 - Slaný

Cover Page:

Picture No. 1: Coat of arms of the royal town of Slaný. Graphical processing P. Tomas.

Similarly to other middle ages towns, the coat of arms of the town of Slaný is based on the picture on the oldest seals (see Picture No. 3). The motif of the Czech lion expressing the direct link to the king was enriched by the figure of a boy (squire) as early as before the half of the 14th century. This figure was temporarily taken out of the seals and the town coat of arms in the 15th century. It is not clear how the boy holding a helm with a jewel became a part of the seal and the coat of arms of the town of Slaný (the legend about Valentine which relates to the times of Wenceslas IV is too young).

Picture No. 2: Willenberg, Jan (1571-1613): Vedute of the town of Slaný from the northeast, pencil drawing from about 1600. Reproduced according to the facsimile: Jana Willenberga pohledy na města, hrady a památné stavby království Českého k počátku 17. století. Edd. A. Podlaha - I. Zahradník. Praha 1901, Picture No. 18.

To show the panorama of the town together with its suburbs, the artist used the view from Slánská Mountain.

Text Sheets:

Picture No. 3: A large sealing stick of the town of Slaný. Bronze, diameter 63 mm, first half of the 14th century. On the rear side there a holder with a hole. Copy: + Sigillum civitatis slanensis +. State District Archives of the town of Kladno, office Slaný, sign. Sb Pr S 1. Photo P. Vychodil.

The fragment of the seal from this seal stick was hung on the oldest preserved document issued by the town of Slaný on 3 February 1348 (Archives of the Prague Metropolitan Chapter). Sometime before this date the sealing stick was probably produced. In addition to a „larger“ seal Slaný used also a „smaller“ seal in the pre-Hussite period which is also preserved.

Picture No. 4: The coat of arms of the town of Slaný preserved from the decoration of the torn down Prague gate. About the third quarter of the 15th century. Historical Museum in Slaný (built in the wall of the 1st floor). Photo P. Vychodil.

Picture No. 5: Würbs, Karel (1807-1876): Prague gate in Slaný. 1855, oil on canvass, height 580 mm, width 720 mm (diminished). Historical Museum in Slaný, inv. No. 0-89. Photo P. Vychodil.

The painting was created at the time when Prague gate had already been torn down (1841-1842) and therefore the artist probably used older sources. To achieve higher contrast, he did not hesitate to slightly „modify“ the reality.

Picture No. 6: Velvarská gate, heraldic decoration on the northern side of the tower. Turn of the 15th and 16th century. Photo P. Vychodil.

On top in the centre there is the municipal coat of arms, on the left (right from the heralding point of view) there is probably a coat of arms of lords of Věžník, the place for the third coat of arms is empty. It has not been revealed what the symbols in the lower row mean, with more certainly we can only recognise the symbols of weavers and braid makers (first from the left) and then maltsters, shearers, potters and wheelers (last four from the right).

Picture No. 7: Merian, Matthaeus (1593-1650): View of Slaný from the northwest. From the work Topographia Bohemiae, Moraviae et Silesiae, das ist Beschreibung und eigentliche Abbildung der vornehmsten und bekandtesten Städte und Plätze in dem Königreich Boheim und einverleibten Landern, Mähren und Schlesien. Frankfurt 1650, p. 76/77, copper engraving, height 200 mm, width 315 mm (diminished). The vedute influenced by older design of J. Hoefnagel (see Picture No. 9). The Library of the Institute of History of the Academy of Sciences of the Czech Republic, sign. E 550/1. Photo P. Vychodil.

Picture No. 8: Slaný from the north from Zlonice road. From a Tramping sheet of journeyman Václav Hora from Blahotice, issued by the guild of horseshoers in Slaný on 4 March 1829. Paper, copper engraving, height 436 mm, width 525 mm (section, diminished). State District Archives of the town of Kladno, office Slaný, Collection of Guild varia (without the sign.). Photo P. Vychodil.

Even though the sheet bears the date of its issue, i.e. 4 March 1820, the correct year is 1829 which has been proved by supplementary office notes. The picture of the town is derived from the contemporary drawing of P. Franz (see Picture No. 22), in the right bottom corner of the document there is the name of the engraver - J. Rudl (Prag 1828. J. Rudl fec.).

Map Sheet No. 1:

Map No. 1: Slaný and its neighbourhood on Müller's map of Bohemia from 1720. Müller, Johann Christoph (1673-1721): Mappa geographica regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comitatu Glacensi et districtu Egerano adjuncti, Norimbergae 1720, 1:132 000 (Photo 1:1), Section VII, VIII (1 section - width 328 mm, height 277 mm, cut). Collection of Maps of the Institute of History of the Academy of Sciences of the Czech Republic, Prague, sign. A-360. Reproduced according to the original.

Map No. 2: Slaný and its neighbourhood on Kreibich's map of Rakovník district from 1821. Kreibich, Franz Jacob Heinrich